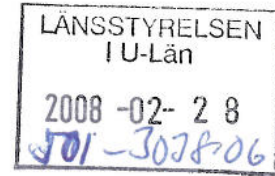

Kommunstyrelsen

2008-02-11

5

Ks § 4 Dnr 2004.0394 430

**Lokala naturvårdsprojektet reservatsbildning i Klackberg -
fastställande av reservatsföreskrifter och skötselplan**

Föreligger skrivelse, daterad 2008-01-02, gällande fastställande av reservatsföreskrifter och skötselplan för Klackbergs naturreservat, samt skrivelse daterad 2008-01-18, gällande förvaltning och finansiering.

Notering

Representant för kultur- och fritidsnämnden har i kommunstyrelsen 2006-06-19 lämnat en utförlig information om pågående arbete med reservatsbildning i Klackberg, etapp 1 och 2, samt att kommunens ansökan, daterad 2006-03-13, etapp 2, bifallits.

Kommunstyrelsen har 2006-10-16, § 177, beslutat begära förlängning avseende etapp 1 till senast 2008-11-11, samt att kommunstyrelsen tar upp ärendet angående reservatsbildning kommande år.

Kommunstyrelsen har 2006-11-13, § 198, beslutat att ärendet angående igångsättningstillstånd för etapp 2, upptas vid decembersammanträdet.

Kommunstyrelsen har 2006-12-11, § 227, beslutat godkänna utskottets åtgärd att uppdra till arbetsgruppen att slutformulera ansökan till Stiftelsen för naturskydd och friluftsliv i Västmanlands län enligt alternativ 1 i skrivelse daterad 2006-12.

Noteras att Stiftelsen för naturvård och friluftsliv i Västmanlands län beslutat bevilja kommunen ett bidrag om 250,0 kkr för att köpa in mark i Klackberg.

Beredande organs förslag

Kommunstyrelsens sammanträdesprotokoll 2001-09-06, § 139.

Arbets-/personalutskottets sammanträdesprotokoll 2004-09-06, § 267.

Kommunstyrelsens sammanträdesprotokoll 2004-09-20, § 144.

Kultur- och fritidsförvaltningens skrivelse 2004-11-16.

Arbets-/personalutskottets sammanträdesprotokoll 2004-11-29, § 356.

Kommunstyrelsens sammanträdesprotokoll 2004-12-13, § 224.

Arbets-/personalutskottets sammanträdesprotokoll 2005-09-05, § 275.

Arbets-/personalutskottets sammanträdesprotokoll 2005-10-31, § 354.

Kommunstyrelsens sammanträdesprotokoll 2005-11-14, § 180.

Arbets-/personalutskottets sammanträdesprotokoll 2005-11-28, § 403.

Kommunstyrelsens sammanträdesprotokoll 2005-12-12, § 223.

Arbets-/personalutskottets sammanträdesprotokoll 2006-01-30, § 65.

Arbets-/personalutskottets sammanträdesprotokoll 2006-05-29, § 203.

Kommunstyrelsens sammanträdesprotokoll 2006-06-19, § 123.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen

2008-02-11

6

Arbets-/personalutskottets sammanträdesprotokoll 2006-09-19, § 295.
Kultur- och fritidsförvaltningens skrivelse daterad 2006-10-09.
Kommunstyrelsens sammanträdesprotokoll 2006-10-16, § 177.
Arbets-/personalutskottets sammanträdesprotokoll 2006-10-23, § 312.
Kommunstyrelsens sammanträdesprotokoll 2006-11-13, § 198.
Arbets-/personalutskottets sammanträdesprotokoll 2006-12-01, § 373.
Kommunstyrelsens sammanträdesprotokoll 2006-12-11, § 227.
Arbets-/personalutskottets sammanträdesprotokoll 2007-05-02, § 123.
Kommunstyrelsens sammanträdesprotokoll 2007-05-21, § 90.
Kommunfullmäktiges sammanträdesprotokoll 2007-06-18, § 101.
Arbets-/personalutskottets sammanträdesprotokoll 2007-10-03, 10-08, § 291.
Arbets-/personalutskottets sammanträdesprotokoll 2008-01-21, § 33.

Kommunstyrelsens beslut

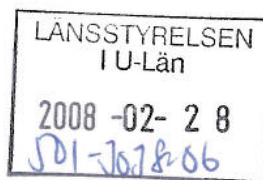
1. Norbergs kommun förklarar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken det område som avgränsas på karta, som bilaga 1, i skrivelse daterad 2008-01-02, som naturreservat.
2. För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Norbergs kommun med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se reservatsföreskrifter i skrivelse daterad 2008-01-02).
3. Norbergs kommun fastställer samtidigt, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m m, de mål och riktlinjer för områdets långsiktiga vård som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen (bilaga 3 i skrivelse daterad 2008-01-02). Förvaltare av naturreservatet skall vara Norbergs kommun.
4. Uppdrag lämnas till ledningskontoret att verkställa kungörelse och översändande av beslutet i enlighet med 27, 28, 29 och 31 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m m.
5. Kultur- och fritidsnämnden ansvarar i kommunen för förvaltningen av naturreservatet Klackberg.
6. Fråga om budgetering av årlig förvaltning fr o m 2009 lämnas till budgetberedningen.

Exp: Au-b
V-dala
NVK
Kfn
Ek.avd.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

2008-01-02

1(2)	
NORBERGS KOMMUN Ledningskontoret	
2008-01-04	
Dnr 2007.0374	Diariep.l.b. 430

Kommunstyrelsen

 Exp: KS
 RS
 SM

Fastställande av reservatsföreskrifter och skötselplan för Klackbergs naturreservat.

Förslag till beslut

Se bilaga daterad 2008-01-02

Tillägg till förslag till kommunstyrelsens beslut:

Uppdras åt ledningskontoret att verkställa kungörelse och översändande av beslutet i enlighet med 27, 28, 29 och 31 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm.

Bakgrund

Kommunfullmäktige har § 101 beslutat att inrätta ett naturreservat i Klackberg. Fråga om markförvärv av berörd mark har behandlats av kommunfullmäktige 2007-12-10. För reservatet ska fastställas föreskrifter som ska gälla för området samt skötselplan. Föreskrifterna och skötselplanen bör lämpligen fastställas av kommunstyrelsen. Förslaget till föreskrifter och skötselplan upprättades 2005 och har remissbehandlats i enlighet med beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott § 275/2005.

Remissyttranden

Nedan redovisas mycket kortfattat vilka remissvar som inkommit och vilka förändringar som arbetsgruppen gjort utifrån dessa svar:

- Ylva Nohre (markägare): Ingen erinran.
- Lars Forsberg (ombud markägare): Orientering bör vara tillåtet i reservatet, eventuellt med samrådspåbikt som då inte bara ska omfatta orientering utan även andra större arrangemang i området. Åtgärd: Föreskrifterna ändrade – inga restriktioner för orientering samt krav på samråd med reservatsförvaltaren före organiserade aktiviteter med större antal deltagare.
- Bergvik Skog AB (markägare liten remsa fd järnvägsbanken): Eventuell inlösen av marken.
- Norbergs Naturskyddsförening: Förslaget tillstyrks.
- Norbergs Skidklubb: Positiv till förslaget – påpekanden om den egna verksamheten. Åtgärd: Förtydligande tillägg i skötselplanen.

- Vattenfall: Åtgärder måste kunna vidtas på kablar och elanläggningar. Åtgärd: Ändring i föreskrifterna – underhåll av befintliga kablar och anläggningar för el och tele tillåtet inom reservatsområdet.
- NVK: Inga erinringar. Reservatsförvaltning förutsätts ligga på kultur- och fritidsnämnden.
- Länsstyrelsen: Vissa anmärkningar på texten och behov av förtydliganden. Åtgärd: Ändringar gjorda i beslutstexten och skötselplanen.
- SGU: Även undantag vetenskapliga undersökningar av områdets berggrundsgeologi. Önskvärt att områdets geologi beskrivs. Åtgärd: Ändring i föreskrifterna – undantag utvidgat till att gälla kultur- och naturvetenskapliga undersökningar.
- Polisen: Ingen erinran.
- Skogsvårdstyrelsen: Inga invändningar.
- Helena Strandberg (närboende) Ridning bör vara tillåtet alla stigar och vägar i reservatet. Åtgärd - ändring i föreskrifterna.
- Försvarsmakten: Ingen erinran
- Kultur- och fritidsnämnden: Samordning skyltning Bruksleden
- Miljö- och byggnadsnämnden: Ingen erinran.

Övriga markägare och innehavare av särskild rätt som förelagts att yttra sig har inte inkommit med några synpunkter men det är genom mottagningsbevis dokumenterat att de har tagit del av remissen. Det förutsätts därför att dessa inte har något att erinra mot förslaget.

Övrigt

Beslutet skall kungöras och översändas till statliga verk med flera i enlighet med 27, 28, 29 och 31 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm. Kommunstyrelsen bör uppdra till ledningskontoret att verkställa detta.

Ing-Marie Pettersson-Jensen

Anders Dahllöv

2008-01-02

Förslag**Bildande av naturreservatet Klackberg i Norbergs kommun**
(3 bilagor)**Beslut**

Norbergs kommun förklarar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken det område som avgränsas på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Norbergs kommun med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se reservatsföreskrifter).

Norbergs kommun fastställer samtidigt, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdes-skydd enligt miljöbalken mm, de mål och riktlinjer för områdets långsiktiga vård som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen (bilaga 3). Förvaltare av naturreservatet skall vara Norbergs kommun.

Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Klackbergs naturreservat
Objektnummer	
Skyddsform	Naturreservat
Län	Västmanland
Kommun	Norberg
Församling	Norberg
Naturgeografisk region	27. Slätt, kuperat mot norr, barrskog, mycket myr.
Karta	Terrängkartan: 12G SV Fastighetskartan: 12G: 20
Lägesbeskrivning	2 km nordväst om Norbergs tätort, väster om sjön Noren.
Fastigheter	Klacken 1:14 och 1:17, Persbo 3:1, Klacken s:1, Norbergsby 7:9 och 24:1, Näs 1:6 och 1:7 enligt bilaga 4
Markägare	Norbergs kommun
Förvaltare	
Areal	20,5 ha
Markslag	Gruvschakt, gruvvarp, fd industrimark 9,8 ha
	Lövskog, 4,7 ha
	Barrskog 3,1 ha
	Blandskog 2,1 ha
	Äng 0,8 ha

Syftet med naturreservatet

Syftet med reservatet skall vara att

- skapa ett unikt område där bevarandet av natur- och kulturlandskapet samverkar med det rörliga friluftslivet,
- bibehålla och utveckla ett unikt kulturlandskap som präglats av gruv- och jordbruksnäring,
- bevara lämningar från gruvbrytningen som pågått sedan medeltiden och där tidshorisonterna kan avläsas från den äldre tidens små och stora dagbrott till 1800-talets bevarade gruvbyggnader och djupa schakt,
- bevara de biologiska miljöer och dess arter som är typiska på kulturpräglade, kalkrika substrat,
- göra området tillgängligt för allmänheten utan att därför skada den unika natur- och kulturmiljön,
- genom information öka kunskapen och förståelsen för Klackbergs natur- och kulturhistoria.

Beskrivning av området och skäl för beslut

Topografiska förhållanden och områdets tidigare markanvändning

Klackbergsområdet utgörs av två höjder, den ena sluttande mot sydost, den andra mot nordost. Mellan dem ligger en trattformad dal som öppnar och sänker sig österut mot sjön Noren.

Området utgör riksintresse för kulturmiljön enligt 3 kap 6 § miljöbalken.

Båda höjderna består av omväxlande kalksten och sura bergarter. Järnmalm ligger inlagrad i dolomitisk kalk och i SO-slutningen har troligtvis brutits såväl malm som kalksten redan under medeltiden. Den arkeologiska undersökningen med efterföljande analyser av malm från Lapphyttan i Norbergs bergslag har visat att Klackbergsmalm kan ha använts så tidigt som under 1100-talets andra hälft. Det äldsta belägget för Klackberg i skrift är från 1559. Flera gruvor finns redovisade på en karta från år 1704. Markeringarna på kartan kan motsvara Gamla Gröndalsgruvan, Springegruvan, Solskensbergsgruvan och Limbrottet eller möjligen Granrotsgruvan. På en karta över Klackbergs gruvfält från år 1775 redovisas Granrotsgruvan som tre från varandra skilda gruvöppningar. Mellan Storgruvan och Kringlaschaktet fanns en år 1775 öde gruva. Ett flertal kalkbrott fanns inom området, bl a Fraggs och Karbennings kalkbrott som var delar av det som idag kallas kalkbrottet. Norr om Solskensbergsgruvan fanns ett kalkbrott, mellan Solskensbergsgruvan och Storgruvan samt inom den västra delen av Storgruvan. Under 1800-talets senare del bröts Granrotsgruvans tre öppningar ihop till en stor öppning och ett flertal uppfordrings-schakt togs upp inom gruvfältet. Byggnader och anläggningar från den senare delen av 1800-talet

och början av detta sekel finns ännu i området.

I områdets gruvhistoria utläsas genom spåren av dess anläggningar. De äldsta spåren är de många dagbrotten där. Sluttningen mot sydost är därför helt uppbruten av stora och små dagbrott, somliga med öppningar mot dalbotten, andra ytterst otillgängliga. Spåren av den äldsta brytningen finns i de övre delarna. Gruvväggarna är här släta p.g.a. det ålderdomliga brytningssättet tillmakningen. Flera små brott följer på ålderdomligt vis malmens vindlingar, inget gråberg har brutits i onödan. Mellan brotten finns mängder av brytmassor, varp, gamla transportvägar, husgrunder och annat som minner om gruvdriften i området. Särskilt kan spåren av två hästvandringer ses söder om den sk maskinvägen intill Granrotsgruvan. Dessa är från 1700-talet och togs ur bruk före 1811. Många grunder finns efter kontor och bostäder som funnits i området under 1800- och 1900-talet. Bebyggelsen som finns kvar är i flera avseenden unik, t ex ett par gruvlavar, Gröndalslaven och Storgruvans lave från 1880-talet. Gruvdriften upphörde 1967 och alla brott, orter och schakt under grundvattennivån är idag vattenfyllda. Den under lång tid pågående markanvändningen med järnmalsbrytning, kalkbrott och jordbruk har skapat en speciell flora, som ännu till stor del finns kvar på Klacken. Här måste särskilt nämnas kalkförekomsterna som givit förutsättningar för rikedomen på bl a ädla lövträd och hassel samt ett flertal växter och mossor som är knutna till kalktrakter. Lövträd, buskar och död ved, skapar dessutom underlag för en rik fauna med flera hotade arter. Området har allt mer kommit att beskogas med gran och lövsly.

I den nordostvända sluttningen finns endast några smärre skärpningar och området karaktäriseras av olika skogstyper såsom hållmarkstallskogar, delvis på urkalksten, friska blandskogar, igenvuxna ängar och hagar med asp, björk och hassel.

Den mellanliggande dalgången bevattnas av de två sluttningarna samt av flera källor. Här finns rester efter kalkrika, översilade slätterängar. På en höjd mitt i dalen ligger två gårdar, den ena ombyggd till en modern kursgård.

Området har även brukats som jordbruk under flera århundraden. Redan på kartor från 1698 och 1704 ligger en gård på platsen för nuvarande bebyggelse. I anslutning till gårdstomten fanns några mindre åkrar, likaså på den släta marken mot sjön Noren. I övrigt var stora ytor inhägnade som äng, t ex Klackbergets södra och östra sluttning samt området runt kalkbrottet.

År 1827 var markanvändningen i stort densamma förutom att andelen åker hade ökat. Drastiska förändringar hade genomförts under senare delen av 1800-talet och merparten av ängarna hade börjat brukas som åker. Enligt en ekonomisk karta från år 1908 utnyttjades då Klackens sydsluttning inte för jordbruket utan var helt tagen i anspråk för gruvverksamheten. Laga skift genomfördes först år 1948. Åkrarna hade i stort sett samma utbredning som vid sekelskiftet. Några ängar i reservatets södra del brukades ännu vid 1940-talets slut.

Klackbergsområdets kalkrika berggrund har skapat växtbetingelser för ädla lövträd, buskar, örter och gräs samt mossor som är ovanligt gynnsamma. Trots att Klackberg ligger norr om den växtgeografiska norrlandsgränsen finns ett stort antal växter som normalt påträffas långt mer söderut. Klackbergsområdet ligger som en ö med säregen flora i bergslagslandskapet med sin betydligt mycket mindre artrika flora. Än idag finns rester av de förr mycket framträdande hasselbevuxna ängarna som har sina närmaste motsvarigheter i Mälärområdet.

Det öppna landskapet, skapat genom gruvdrift och jordbruk, som i århundraden präglat området är idag på väg att försvinna. Det är en angelägen uppgift för alla i Klackbergsområdet att idag söka värna och återskapa detta.

Naturreservatet utgör en del av den tidigare bergsmansbyn. Huvuddelen av odlingsmarken sträcker sig ner mot sjön Noren. För att få en större förståelse för bergsmännens olika näringsgrenar vore det önskvärt om även odlingsmarken mot sjön hålls öppna.

Skogsbruk har på senare tid bedrivits inom delar av området. I området finns idag talrika motionsspår och stigar, samt i reservatets östra del även en skidstadion.

Hushållning med mark och vatten samt gällande planer

Området utgör riksintresse för kulturmiljön enligt 3 kap 6 § miljöbalken. Naturreservatet följer bestämmelserna i 3 kap miljöbalken om hushållning med mark- och vattenområden. Området är inte berört av bestämmelserna i 4 kap miljöbalken. Områdets natur- och kulturvärden finns redovisat i kommunens översiktsplan från 1993.

Bedömning

Klackbergsområdet är ett utpräglat kulturlandskap som intensivt påverkats av människor, troligen sedan medeltid. Bergshanteringen har till stor del omskapat landskapet. Det är uppenbart för var och en som besöker området vid Klackberg, men dessutom har jordbruket lång tradition i området. En del åkrar och ängarna i anslutning till gården har varit brukade sedan flera århundraden. En fägata har lett ut från gårdstomten mot norr och därmed har gruvområdet åtminstone delvis varit hårt betat. De södra delarna av Klacken har använts som slåtter- och betesmark. Under 1900-talet har det delvis lämnats att växa igen eller utnyttjats som betesmark. Det innebär att lövområdena fram till för inte så länge sedan har varit betydligt mer öppna än idag. Detsamma gäller de egentliga skogsmarkerna i gruvområdets närhet som använts för vedbrand, gårdselvirke och betesmark. Man kan dessutom utgå ifrån att alla skogar i anslutning till Klackbergs gruvor varit hårt utnyttjade för tillmakning och för byggnadskonstruktioner av olika slag.

Under 1800-talet utökades åkerarealen kraftigt på bekostnad av ängsmarken.

Under pågående gruvdrift var området i stora fritt från träd. Under 1900-talet har skogsarealen ökat. Den viktigaste orsaken till den stora förändringen är att gruvdriften upphört, och att ängsmarker som överförts till hagmarker senare fått växa igen till skog. Idag har nya naturvärden delvis skapats genom igenväxningen med ädla lövträd. Ett mål med reservatsbildningen är att ge en exempelsamling av olika naturtyper och markanvändning.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkning i rätten att använda mark och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att

1. avverka, röja, skogsodla eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller på annat sätt skada levande och döda träd och buskar utöver vad som anges i fastställd skötselplan,
2. bedriva husbehovståkt eller utfylla, tippa, spränga, schakta, gräva, dämna, nydika, dikesrensa, markbereda, bryta stubbar eller utföra annan direkt eller indirekt markbearbetning utöver vad som anges i fastställd skötselplan,
3. uppföra ny byggnad eller annan anläggning (exempelvis väg, parkeringsplats, led, bro, spång, mast, antenn, luft- eller markledning) utöver vad som anges i fastställd skötselplan
4. uppföra stängsel eller annan hägnad annat än vad som krävs för allmänhetens säkerhet vid branter och gruvhål,
5. jaga vilt, småvilt eller fågel,
6. använda bekämpningsmedel, kalk eller andra växtnäringsämnen,
7. upplåta mark för skytte, skyttetävling, militära övningar eller campingplats,
8. framföra motorfordon utom på vägen mot Flängan och anvisad parkeringsplats samt i samband med reservatets skötsel eller spårläggning av skidspår,
9. avstycka tomt eller fastighet,
10. utan samråd med reservatsförvaltaren genomföra organiserad verksamhet med större antal deltagare.

Utan hinder av ovanstående föreskrifter är det tillåtet att:

- underhålla befintliga vägar, spår och stigar (bilaga 2),
- underhålla befintliga kablar och anläggningar för el och tele,
- anordna tillfälligt virkesupplag på av reservatsförvaltaren anvisad plats,
- transportera ut virke med traktor då marken är upptorkad eller tjälad via körvägar i området.

Någon standardhöjning av befintlig körväg får inte ske.

- utföra nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse att tåla visst intrång

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet.

1. Utmärkning av naturreservatets gräns i terrängen
2. Utplacering av informationstavlor i enlighet med skötselplan
3. Anläggning av parkeringsplats för allmänheten enligt skötselplan
4. Dokumentation och uppföljande undersökningar av markförhållanden, flora och fauna
5. Utförande av andra åtgärder enligt skötselplan

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att vistas inom naturreservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att:

1. tälta,
2. göra upp eld annat än på särskilt anvisad plats eller efter särskilt tillstånd från reservatsförvaltaren,
3. cykla annat än på befintliga stigar och vägar,
4. rida utom på befintliga vägar och stigar,
5. klättra i boträd eller på annat sätt avsiktligt störa djurlivet,
6. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar samt att skada vegetationen eller naturföremål i övrigt t ex genom att insamla örter, gräs,

- mossor, svampar eller lavar, med undantag för matsvamp och bär för husbehov,
7. samla in insekter eller andra ryggradslösa djur,
8. på störande sätt använda radio eller annan ljudanläggning,
9. sätta upp tavla, skylt, affisch, andra markeringar eller permanent snitsla
spår utöver vad som anges i fastställd skötselplan,
10. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur.

Föreskrifter under A och C ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för naturreservatets skötsel enligt fastställd skötselplan, ej heller för vetenskapliga undersökningar med syfte att öka kunskapen om de kultur- och naturvetenskapliga värdena i området. För sådana vetenskapliga undersökningar krävs dock godkännande från reservatsförvaltaren.

Norbergs kommun erinrar om att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller omedelbart, även om de överklagas.

Ärendets handläggning

År 1979 antog Norbergs kommun en områdesplan för området. I denna redovisades bl a lämplig avgränsning av naturreservat och naturvårdsområde.

År 1985 aktualiserades vissa åtgärder inom området genom kulturminnesvårdsobjektet "Ekomuseum Bergslagen", varvid behovet av en samordning mellan naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen tydligt framkom. Från den närliggande Klackbergsgårdens sida har också framkommit önskemål om nyttjande av delar av området. Klackbergsgården var kursgård för Västmanlands Idrottsförbund.

Norbergs kommun har 1986 inkommit med hemställan om reservatsbildning.

Ett reservatsförslag har därefter utarbetats av länsstyrelsen i samråd med bl a kommunen, markägarna och Naturvårdsverket. Reservatets avgränsning ansluter i huvudsak till den avgränsning som gjorts i områdesplanen 1979 samt till avgränsningen för riksobjekt för naturvård. Förslaget remitterades tillsammans med förslag till skötselplan resp. restaureringsplan under 1989. Inkomna synpunkter föranledde så omfattande omarbetning av förslaget att det inte kunde genomföras de närmast påföljande åren. Kommunen föreslogs ta över reservatsärendet vilket Norbergs kommun avslag. Länsstyrelsen avskrev ärendet under 1994 varvid Norbergs kommun överklagade beslutet hos regeringen. Regeringen avslag kommunens överklagande. Länsstyrelsen tog åter upp reservatsärendet år 1995 och lät utarbeta ett nytt reservatsförslag, vilket dock aldrig ledde till beslut. Kommunen beslöt då att arbeta vidare med frågan. Bland annat söktes utan framgång medel inom ramen för lokalt investeringsprogram för hållbar utveckling.

År 2001 togs frågan om reservatsbildning upp inom ramen för kommunens EU-projekt *Framtidshyttan*. En förstudie gjordes där tidigare arbete sammanfattades samt idéer hos i området

verksamma föreningar lades fram. Frågan om att göra området till kulturresevat utreddes också, men ansågs inte vara möjlig att genomföra.

Norbergs kommun ansökte år 2005 om kommunalt naturvårdsbidrag hos länsstyrelsen, vilket beviljades. Bidraget skall bl a användas för att skriva reservatsföreskrifter och skötselplan för Klackbergs naturresevat.

Vid avvägning enligt 7 kap 25 § miljöbalken har Norbergs kommun funnit att föreskrifterna motsvarar behovet av skydd för att syftet ska uppnås. Området ska därför skyddas som naturresevat.

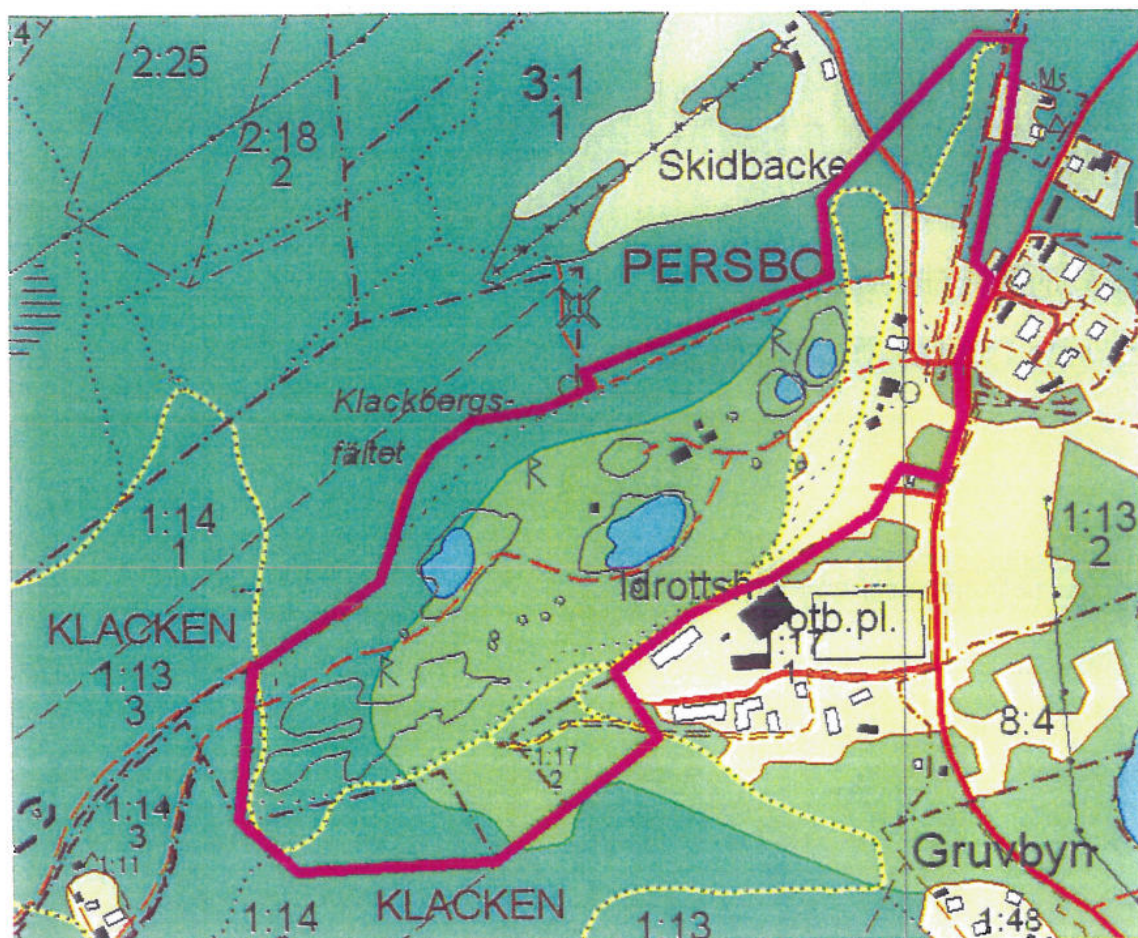
Beslut om kungörelsedelgivning

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen

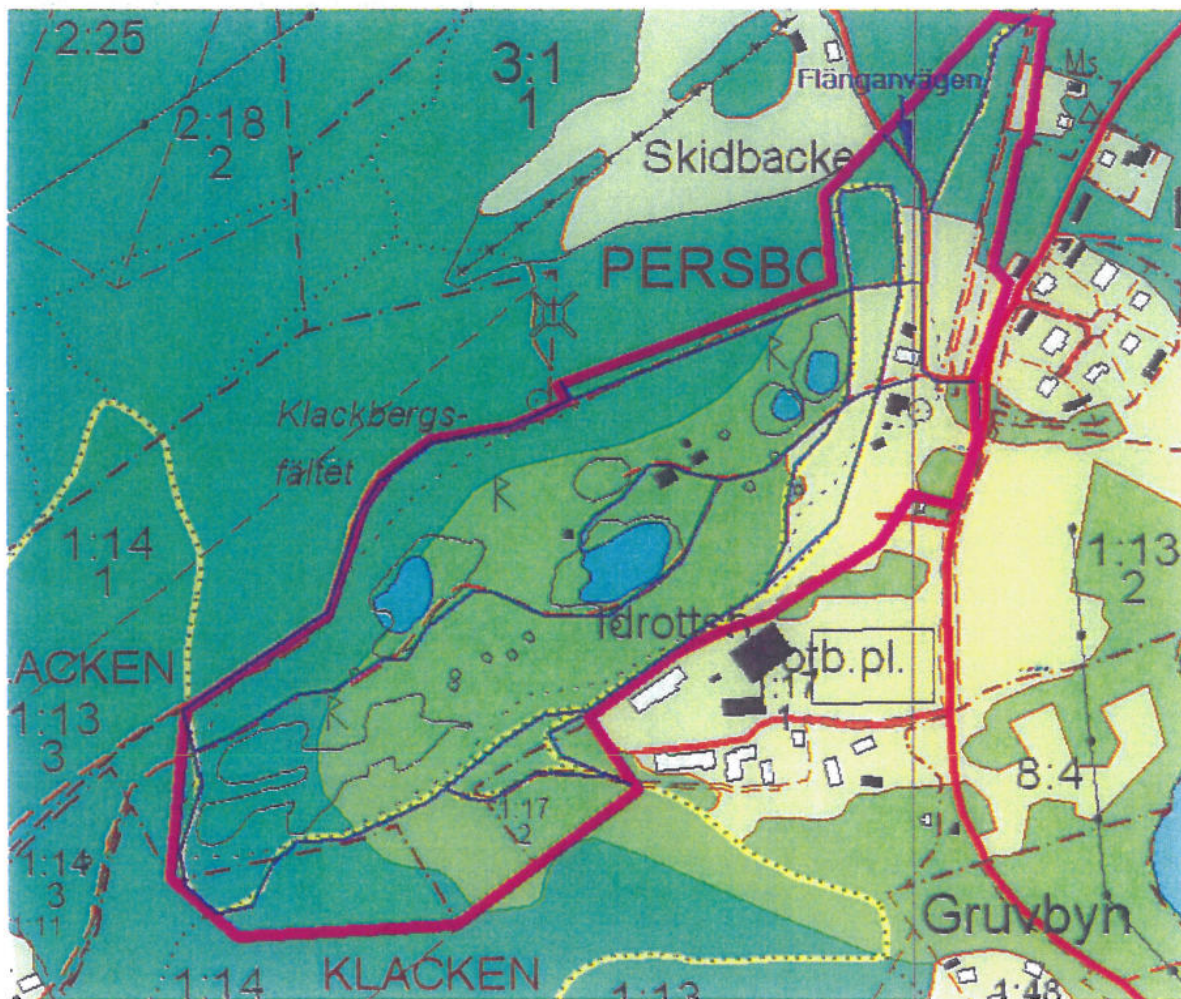
Bilagor:

1. Beslutscharta
2. Charta med stigar, skidspår och vägar
3. Skötselplan med tillhörande kartor

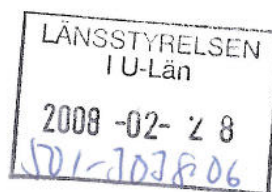
Bilaga 1 Beslutskarta

Bilaga 3 karta med stigar och vägar

2008-01-02

Bilaga 3

Förslag

Skötselplan för naturreservatet Klackberg i Norbergs kommun

Syftet med reservatet skall vara att

- skapa ett unikt område där bevarandet av natur- och kulturlandskapet samverkar med det rörliga friluftslivet,
- bibehålla och utveckla ett unikt kulturlandskap som präglats av gruv- och jordbruksnäring,
- bevara lämningar från gruvbrytningen som pågått sedan medeltiden och där tidshorisonterna kan avläsas från den äldre tidens små och stora dagbrott till 1800-talets bevarade gruvbyggnader och djupa schakt,
- bevara de biologiska miljöer och dess arter som är typiska på kulturpräglade, kalkrika substrat,
- göra området tillgängligt för allmänheten utan att därför skada den unika natur- och kulturmiljön,
- genom information öka kunskapen och förståelsen för Klackbergs natur- och kulturhistoria.

Beskrivning av värden för bevarande se sidan 2 i beslutshandlingen.

Generella riktlinjer och åtgärder:

Klackberg har varit utnyttjat sedan medeltiden och därigenom speglar miljön samspelet mellan de geologiska, biologiska förutsättningarna och människans påverkan på dessa i ett långtidsperspektiv. Gruvnäringen skapade ett öppet industrilandskap med en mängd byggnader och stora upplagsplatser. De flesta byggnader tillkom vid slutet av 1800-talet och var i bruk ända fram till dess verksamheten lades ned på 1960-talet. Sedan dess har träd och buskar erövrat en stor del av de fd ängarna, åkrarna och arbetsplatserna för den omfattande gruvnäringen. För att bibehålla landskapets värden bör den fortsatta skötseln av området grunda sig på ett samspel mellan de biologiska och kulturhistoriska värden som finns i området. Ambitionen med skötseln är varierande. Olika åtgärder har olika hög prioriteringsgrad, vissa åtgärder är brådskande medan andra kan vänta några år utan att nämnvärd försämring inträder. Dessa överväganden skall sammanfattas i ett åtgärdsprogram som framställs av Norbergs kommun.

Gruvor och tillhörande anläggningar inom naturreservatet är fornlämningar och skyddade enligt lag (1988:950) om kulturminnen mm. Detta innebär att det krävs länsstyrelsens tillstånd för att rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

Skötsel av skogsmark

I rekommendationerna om åtgärder för de lövdominerade skogarna/backarna återkommer gallring av det yngre lövbeståndet så att det ges förutsättningar för utveckling av vidkroniga lövträd av olika ålder. De gallrade träden och riset huggs upp och riset kan flisas. Motivet för denna åtgärd är att Klackberg sannolikt har varit under mänsklig påverkan åtminstone sedan medeltid och att skogarnas utseende och artinnehåll till stor del är skapat av människan. För att bibehålla strukturen och den biologiska mångfalden i landskapet krävs en fortsatt mänsklig påverkan. Gallringar bör inte göras för drastiskt inom varje skötselområde för då är risken stor för omfattande slyuppslag och ett stort behov av fortsatt intensiv skötsel. Anpassas gallringar och röjningar till de lokala förutsättningarna på ståndorten kan arbetsinsatsen hållas inom rimliga gränser och landskapet kan bibehålla sina värden. Man bör alltså gallra försiktigt och vid flera tillfällen. Lövträd, t ex asp, al, och björk, som skall avverkas kan ringbarkas för att minska antalet rotskott och därmed framtida röjningsinsatser. Död ved och döende grova träd lämnas i största möjliga utsträckning för att de är mycket ovanliga inslag i Bergslagen och av mycket stor betydelse för såväl insekts- som fågelfaunan.

Lövträden gynnas i reservatet och då främst de ädla trädslagen. Det innebär att gran huggs bort där den hotar lövbestånden. Inom några små områden växer gran i bestånd som kan lämnas tills de blir avverkningsmogna och därefter gynnas lövträden.

Hassel är allmänt förekommande i mälaronrådet men uppträder allt mer sällsynt i Bergslagen. Utbredningen beror troligen på klimatiska förhållanden. I Norberg är hassel inskränkt till kalkförekomster. Av den anledningen är det av stor vikt att söka bevara och utveckla hasselbestånden i Klackberg.

Skötsel av schakt, brott och brottbottnar

Då gruvverksamheten pågick i Klackberg var förekomsten av träd och buskar säkerligen ytterst sparsam. För att återskapa en känsla av områdets utseende då gruvorna var igång behöver en del schaktbranter och brottbottnar röjas fria från träd och buskar. För att den återkommande arbetsinsatsen inte skall bli allt för betungande bör ytor i anslutning till stigar och vägar, samt områden som kan skapa utblickar mot gruvområdet, sjön Noren och Norbergs samhälle prioriteras.

Skötsel av vägar, stigar och spår

Vägar, stigar och skidspår, markerade på karta, hålls öppna, jämte naturligt avgränsade vägrenar. Befintliga skidspår hålls fria från träd, trädgrenar och buskar till en bredd av 5-6 m, för att möjliggöra banläggning för skidåkning i fri åkteknik enligt Svenska skidförbundets rekommendationer. Inga markarbeten eller barkläggning och linkande får utföras där utanför. Markarbeten eller barkläggning på befintliga spår skall föregås av samråd med Norbergs kommun. Nyanläggning av spår eller breddning av befintliga spår får ej göras.

Utsiktsplatser hålls öppna. Sly röjs kontinuerligt vid dagbrottens kanter enligt karta (bilaga 3b). På flera platser är det inte nödvändigt att röra buskskiktet. Träd och buskar som står i anslutning

till byggnader eller ruiner tas bort för att undvika skador på anläggningarna samt att de framträder på ett naturligt sätt.

Eldning av ris bör inte ske inom reservatet. Riset kan flisas om körning i skog sker på frusen och snötäckt mark. Om det trots denna rekommendation anses nödvändigt att elda ris inom området bör det ske på vägarna efter samråd med reservatsförvaltaren.

Klackberg utnyttjas redan idag på ett sådant sätt att kunskaperna ökas om människors livsvillkor, markutnyttjande och teknik inom gruvnäringen från medeltid till våra dagar. Den verksamheten bör man bygga vidare på.

Karta med skötselområden bilaga 3a

Skötselområde 1

Beskrivning:

Dagbrott, schakt, brottbottnar och varp som till stor del växer igen med lövsly och gran. Inom området återfinns byggnader och lämningar från gruvverksamheten, såsom Storgruvans lave och transporttunnel, malmfickor och syll från järnväg, smedja, transformatorbyggnad och förråd, schakt och dagbrott. På ännu öppna, sydexponerade ytor återfinns bl a backglim, spåtistel, säfferot, harmynta, bergmynta, rödkämpar, rockentrav, sandtrav och svartbräken.

Mål:

Varp, rester av gruvdriftens anläggningar, såsom malmfickor och kajer, samt vägkanter hålls fria från träd och buskar. Brottbottnarna hålls fria från träd och buskar. Träd och buskar i brottkanterna kan tas bort för att öka utsikten mot brotten. Befintliga byggnader och anläggningar bevaras.

Åtgärd:

Området har tidigare varit betydligt mer öppet än idag. Därför hålls hållar, klippor, vägkanter och varp i huvudsak fria från träd och buskar. Äldre lövträd och en del hassel och andra lågväxande buskar lämnas. En spång byggs in i kalkbrottet för att undvika att kärrvegetationen trampas sönder och att besökarna leds bort från de områden med rasrisk som finns i brottet.

Skötselområde 2

Beskrivning:

Lövdominerad blandskog som sluttar mot söder med alm, asp, al, björk, sälg och gran samt hassel, måbär, try, olvon, tibast, blåsippa, liljekonvalj, trolldruva, ormbär och skogsknipprot. Rester av 1800- och 1900-talets gruvarbetarbebyggelse finns i områdets sydöstra del där också små, ålderdomliga dagbrott finns. I områdets nordöstra del, söder om den sk maskinvägen mitt emot Granrotsgruvan, finns även lämningar efter två vandringar från 1700-talet.

Mål:

Mer eller mindre gles lövdominerad skog med hassel och andra buskarter.

Åtgärd:

Ädla lövträd, hassel och sälg skall gynnas. Gran som hotar att kolonisera tas bort successivt. Gallring av det yngre lövbeståndet så att det ges förutsättningar för vidkroniga ädellövträd av olika ålder. Med hjälp av en successiv utglesning minimeras slyuppslaget. Död ved från grova träd och döende grova träd lämnas. Fallna träd som hindrar framkomligheten utmed stigar och spår upparbetas på lämpligt sätt. De gallrade träden och riset huggs upp och riset kan flisas. Inom området avlägsnas buskar och en del träd för bättre sikt in mot gruvschakt och mot sjön Noren. Bebyggelse och andra gruvlämningar hålls fria från större träd och buskar. Större träd, speciellt ädla lövträd, sparas om de inte hindrar utsikten mot schakt eller sjön Noren. Det minskar dessutom risken för slyuppslag.

Skötselområde 3

Beskrivning:

Lövskog med bl a alm, asp, al, björk och sälg samt en del barrträd. Hassel förekommer på många platser. Inom området finns lämningar efter en gruvarbetartorp, Granroten. Där växer flera kulturväxter såsom syren. Dessutom finns gles barrblandskog med lövdominerade partier med bl a björk, sälg, gran, tall, hassel, rönn och en som växer på hållmark, gruvvarp och i rasbranter. Området är åtminstone delvis starkt omvandlat genom gruvdriften och har koloniserats av växtlighet under sen tid.

Mål:

Sluten lövskog med välutvecklade hasselbestånd. Bevara lämningarna av gruvarbetarbostaden och kulturväxter.

Åtgärd:

Gynna ädellöv, ta bort merparten av granarna. Gallra uppkommande löv så att föryngring av välutvecklade träd gynnas. Med hjälp av en successiv utglesning minimeras slyuppslaget. Hassel gynnas men även t ex try, olvon och tibast. Träd – och buskskiktet glesas ut längs rutschbanan mot söder. Utsikter mot schakt och sjön Noren skapas på lämpliga ställen. Stickspåret in mot Storgruvan röjs. Gör ingen stig då det växer kattfot på det fd spåret, däremot kan man tänka sig en spång över de känsliga partierna för att växter och kulturlämningar skall kunna upplevas. Huggning måste ske på tjälad och snötäckt mark för att undvika skador på mark och vegetation. Dessutom är det nödvändigt att fälla träden med sådan teknik att omgivande träd och buskar skadas i minsta möjliga omfattning. Lämningarna av torpet hålls fria från buskar och träd.

Skötselområde 4

Beskrivning:

Gammal barrblandskog med inslag av hassel och hägg.

Mål:

Olikåldrig barrblandskog med inslag av hassel.

Åtgärd:

Enstaka granar huggs för att på sikt gynna föryngringen av lövträd. Hassel samt ädla lövträd gynnas.

Skötselområde 5

Beskrivning:

Delvis översilad våtäng.

Mål:

Översilad våtäng utan träd och buskar.

Åtgärd:

Allt sly tas bort. Årlig slåtter. Stor uppmärksamhet tas till de enstaka exemplar av majviva som ännu växer i området.

Skötselområde 6

Beskrivning:

Fd äng som fått växa igen men området har ännu en delvis halvöppen karaktär. Røjningsrösen och åkerhak vittnar om att en mindre del av området under någon period även varit utnyttjad som åker. I området finns förutom grov asp bl a alm, hägg, hassel, rönn, säl, tibast, skogsnycklar, getrams och backskafting. Under början av 1980-talet røjdes området kraftigt med påföljande stort slyuppslag.

Mål:

Äng med äldre aspar och ädla lövträd samt hasselbuketter, skogstry, olvon och fåtaliga häggar. Alternativet kan vara lövlund med tätt krontak om ambitionen måste sättas lägre.

Åtgärd:

Frihuggning av de äldre lövträden och hasselbuskar. Föryngring av de ädla lövträden gynnas. En del välväxta buskar av skogstry, olvon och hägg sparas. Røjning av sly samt uppsamling av allt ris. Därefter årlig slåtter. Alternativet är att skapa en lövlund med tätt krontak och en gles undervegetation med buskar. Underrøjning av sly måste ske vid behov.

Skötselområde 7

Beskrivning:

Området har använts för uttransport av malm. Det har skett med järnväg. Spåren är upprivna men flera andra anläggningar finns ännu kvar såsom slaggstenskajer, malmfickor och varp. Dessutom finns lämningar och byggnader av mycket stort intresse för kulturmiljövården, Gröndalslaven med spel och maskinhus, gruvstuga, malmkross, lastkajer och jordkällare. Inom området finns dessutom växtplatser för känsliga växtarter.

Inom detta område utnyttjas marken intensivt för skidändamål, med start och målgång för Vinterstadion, konstsnöanläggning mm. För detta ändamål används motordrivna hjälpmedel såsom pistmaskin, skoter, fyrhjuling etc. I anslutning till Vinterstadion har ett antal byggnader med varierande utseende uppförts. Utmed skidspåret löper en sarg, som används för reklamtavlor för företag inom kommunen.

En samordning av olika anspråk på marken är av största vikt.

Mål:

Skydd av känsliga växtarter. Tormarksvegetationen på öppna platser, såsom runt lastkajer, gynnas. I områdets östra del ska inrymmas parkering och informationstavlor. Besökare som inte är Klackbergsgårdens gäster skall parkera här. Avvägning mellan kulturmiljö- och fritidsintressen är väsentlig.

Åtgärd:

Buskar på öppna ytor tas bort, t ex runt lastkajer. Markarbeten i området begränsas till väg- och parkeringsområden samt befintliga skidspår.

Vintertid kan området domineras av skidintressen med därtill hörande reklam. Under mars månad monteras reklamskyltar och flaggstänger ned. En översyn av sentida tillkomna byggnader genomförs så att kulör, material och utformning samordnas.

Parkeringsplatsen iordningställs. Såriga markytor lagas, och schaktmassor tas bort, så att de smälter in i befintliga omgivningar.

Norra delen av området utgörs av relativt tätvuxen tallskog. Denna gallras så att siktlinjerna blir bättre och lämningarna efter gruvhanteringen framträder bättre.

Anordningar för rekreation och friluftsliv

Beskrivning:

Klackberg utnyttjas intensivt för natur- och kulturhistoriska studier samt fungerar som område för idrottsaktiviteter. Området erbjuder en omväxlande och särpräglad natur med ett flertal intressanta byggnader och andra lämningar från gruvbrytningen.

Övergripande målsättning:

Underlätta och utveckla möjligheterna för besökande att uppleva natur- och kulturlandskapet på Klackberg utan att förstöra den särpräglade vegetationen. Bibehålla möjligheterna för idrottsaktiviteter utan att förstöra natur- och kulturhistoriska värden.

Riktlinjer och åtgärder:

Tillgänglighet

Naturresevatet nås söderifrån från riksväg 68.

Parkeringsplats

Huvudentré till området blir i anslutning till Gröndalslaven (skötselområde 7). Denna entre placeras så att besökare vintertid inte vandrar i skidspår eller fritt över Vinterstadionområdet. Parkeringsplatsen iordningställs, området städas och information sätts upp.

Strövstigar

Ett flertal strövstigar och spår finns i området. Bruksleden passerar t ex på befintliga stigar och vägar. Några kompletterande stigdragningar och spångar kan komma att iordningställas. Stigar, broar och trappor underhålls löpande.

Motionsspår

Befintliga motionsspår kan utan hinder underhållas upp till en bredd av 2,5 m från spårens ytterkant. Markarbeten skall föregås av samråd med reservatsförvaltaren.

Eldstad

En eldplats kan iordningställas på lämplig plats. En förutsättning för att upplåta denna plats är att ved kan tillhandahållas.

Sanitära anordningar

Inga.

Renhållning

Reservatsförvaltaren svarar för eventuell städning och renhållning.

Information

Information om det skyddade området skall lämnas på informationsskyltar, som placeras på lämpliga ställen inom reservatsområdet. Information bör finnas tillgänglig i direkt anslutning till P-platsen och tillsammans med all övergripande information. Reservatsförvaltaren svarar för produktion, uppsättning och underhåll av dessa skyltar. Skyltarna utformas enligt Naturvårdsverkets anvisningar. Reservatsförvaltaren svarar för produktionen av informationsmaterial. I anslutning till informationen om reservatsområdet samlas även kommunövergripande information om Bruksleden.

Utmärkning

Reservatsområdet skall vara utmärkt enligt svensk standard (SIS 03 15 22). Reservatsförvaltaren svarar för detta.

Tillsyn

Reservatsförvaltaren ansvarar för tillsynen av reservatet.

Dokumentation

Reservatsförvaltaren skall dokumentera utförda åtgärder, eventuellt slitage, andra förändringar i naturförhållanden m.m.

Utnyttjad litteratur

- Nordin, I. 1958. I kalkmarker kring Fagersta och Norberg, ur Natur i Västmanland.
- Pettersson, I-M. 1994. Norbergs bergslag. Atlas över Sveriges bergslag. Jernkontoret, Riksantikvarieämbetet.
- Klacken, naturförhållanden och naturvärden. 1974. Länsstyrelsen i Västmanlands län.
- Klackbergsutredningen. 1984. Riksantikvarieämbetet, Vårdsektionen.
- Berg Lena. 2002. Kultur- eller naturreservat? – exemplet Klackbergsfältet i Norberg. Konstvetenskapliga institutionen Stockholms universitet.

Övrig dokumentation

- Lennartsson, Tommy 1985-09-10 Angående Klacken, Norberg. Stencil 7 sid Inventering.
- Holm, Åsa. 2002. Substratinventering av kalkbrott i Bergslagen – förekomst av livsmiljöer för kryptogamer. Inst för naturvårdsbiologi SLU 30 sid.
- Klackbergs flora. Anonym. Årtal saknas. Stencil 7 sid.
- Länsstyrelsen 1995. Förslag till beslut. Bildande av Klackbergs naturreservat, Norbergs kommun, Västmanlands län.

Kartor

- Arealavmätning, Klackberg. 1698. Lantmäteriverket, Gävle.
- Storskifte, Klackberg. 1704. Lantmäteriverket, Gävle.
- Klackbergs gruvfält 1775 av Adolf von Engeström. Riksarkivet.
- Enskifte, Klackberg 1827. Lantmäterikontoret, Västerås.
- Granrotsgruvan m fl 1847 av C F Nordensson. Riksarkivet.
- Storgruvan m fl 1848 av C F Nordensson. Riksarkivet.
- Johannisbergsgruvan 1887 av A E Fahlcrantz. Bergmästarämbetet, Falun.
- Solskensbergsgruvan 1887 av G W Lundberg. Bergmästarämbetet, Falun.
- Ekonomisk karta Norberg. 1908. Rikets allmänna kartverk.
- Laga skifte. 1948. Lantmäterikontoret, Västerås.
- Fastighetskartan 2004

Karta skötselområden

